

УДК 331.5:331.56(477)

Пронюк О. М. студент спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
Науковий керівник: Осіпова Л. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та міжнародних відносин

(Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ м. Вінниця, Україна)

СТАН РИНКУ ПРАЦІ ТА БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

Зараз в Україні панує політична нестабільність, яка негативно позначається на економіці країни. Сучасні зміни, які відбуваються в державі, мають негативні наслідки для українського ринку праці. Результатом є зниження виробництва, зменшення робочих місць, тінвестицій, зростання інфляції та безробіття. Сучасний ринок праці в Україні визначений як дисбаланс між попитом та пропозицією праці. Це призводить до зростання структурного безробіття, що негативно впливає на економічну продуктивність, призводячи до зменшення виробництва і скорочення можливостей у країні. Тому дослідження процесів, які відбуваються на українському ринку праці та його ефективного функціонування в епоху глобалізації та розвитку інформаційного суспільства, є актуальними. Стан ринку праці та безробіття досліджують: Н. Чорна, Р. Чорний [1], Л. В. Осіпова [2], Т. В. Голубева. [3], Л. Лісогор, М. Судаков [4], та інші автори.

Серед найважливіших професій на ринку праці виділяються спеціалісти у сфері ІТ та банківській справі, а також у сферах продажів та маркетингу. Особливу увагу слід приділити цифровому сектору ринку праці, який до початку війни знаходився в стані активного росту. У цьому сегменті домінують ІТ-фахівці, на яких припадає більшість посад. Процеси цифровізації бізнесу призвели до підвищення попиту на цифрові таланти, а їх концентрація в окремих містах і регіонах сприяла формуванню глобального цифрового ландшафту. Україна у 2019 році входила до першої 20 країн з найбільшим потенціалом з надання цифрових послуг за даними Global Services Location Index, завдяки фінансовій вигідності даних послуг. Проте до 2021 року країна впала на 42-гу позицію з 60 країн за індексом GSLI. Україна відстає від розвинених країн за такими показниками, як людські навички та їх доступність на ринку праці, бізнес-середовище та цифровий резонанс [1]. Стан ринку праці та працевлаштування на 2021-2022 роки показано в таблиці 1.

Таблиця 1- Стан ринку праці та темпи його розвитку [1]

Показники	Січень-травень 2021	Січень-травень 2022	Темпи зростання (зниження), %	Січень-травень 2022	Січень-травень 2023	Темпи зростання (зниження), %
Зареєстровані вакансії	375,71	202,76	54,0	202,76	145,7	28,14
Зареєстровано безробітних	805,53	579,94	72,0	579,93	671,3	15,77
Зайняли посади	239,6	129,0	53,8	129,0	173,2	34,3
Працевлаштовано безробітних	193,1	108,9	56,4	108,8	65,06	59,7
Кандидат на 1 вакансію	5	12	240	12	3	75

З таблиці бачимо, що темпи зростання показників ринку праці з січня по травень 2022 року були значно нижчими, ніж за 2021 рік. Зменшилися вакансії та кількість працевлаштованих, але зменшилась кількість зареєстрованих безробітних. Незважаючи на зростання безробіття (за методологією Міжнародної організації праці), кількість зареєстрованих безробітних у 2022 році знизилась на 27% порівняно з 2021 роком. Це

означає, що не зважаючи на збільшення кількості безробітних, немає достатнього стимулу для реєстрації в центрах зайнятості. Під час аналізу безробіття важливим є визначення його причин, головними з яких є: низька заробітна плата; нестабільна політична та економічна ситуація в країні; значне перевищення пропозиції робочої сили над попитом [2, с. 107]. Основною причиною зниження зайнятості в Україні у 2022 році є зупинка підприємств та компаній, пік припадає на II квартал 2022 року. Майже по всій території України підприємства та компанії, які не припинили діяльність, звільнили 5-6% своїх працівників. Звільнення працівників відбулися в усіх сегментах підприємств, незалежно від розміру та доходів [3]. Найсуттєвіше зрушення на українському ринку праці у 2022 році - це зниження зайнятості, внаслідок зниження ділової активності, закриття багатьох підприємств та зменшення можливостей працевлаштування з економічних причин. Це пов'язано зі скороченням або припиненням комерційної діяльності на великій кількості підприємств, а також скороченням зайнятості на підприємствах, які продовжують свою діяльність. У 2022 році в Україні зафіксовано найбільше зниження рівня зайнятості через різке падіння обсягів виробництва, зриви виробничо-економічних відносин і знищення бізнесу в межах територій бойових дій. Загалом за підсумками 2022 року кількість небюджетних підприємств в Україні скоротилася на 21,4%. По Україні кількість працівників небюджетних підприємств скоротилася на 15%, у четвертому кварталі 2022 року -6,65 млн осіб. У четвертому кварталі 2022 року кількість зайнятих підприємців скоротилася на 27% до 604,1 тис. Значна частина втрат робочих місць припадає на промислові райони країни [3].

Отже, ринок праці є важливим фактором, який відображає більшість політичних і соціально-економічних процесів у країні. Він акцентує увагу на найбільших проблемах, які можуть поглибити кризове явище та завадити структурним змінам. Вирішення цих проблем створює передумови для соціально-економічного розвитку України. Національний ринок праці в довоєнний період був нестабільним, що відображається в надлишку робочої сили, розривах в освіті та кваліфікації, високому рівні неформальної зайнятості. Під час війни країна зазнала втрат через руйнування підприємств та інфраструктури, що призвело до збільшення дисбалансу між попитом і пропозицією на ринку праці [4]. Шляхами вирішення безробіття можуть бути наступні дії: розвиток приватного підприємництва, малого бізнесу, сфери послуг, фермерства, всієї ринкової інфраструктури тощо. Для цього потрібне ефективне державне регулювання ринку, важливим показником якого є частка ВВП. Розмір мінімальної заробітної плати має поступово підвищуватись до рівня прожиткового мінімуму з урахуванням показників розвитку національної економіки, покладених чинним законодавством. Безробіття є ключовою проблемою економіки, без вирішення якої неможливо досягти ефективної господарської діяльності та правового контролю.

Список використаних джерел:

1. Чорна, Н. & Чорний, Р. (2020) Ринок праці України: сучасні виклики. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 1. С. 64-73. DOI: <https://doi.org/10.29038/2411-4014-2020-01-64-73>
2. Осіпова, Л. В. (2021) Загострення проблем ринку праці в умовах глобалізації. *Вісник Хмельницького національного університету*. 1. С. 106-107. URL : [2021-1-EH-20.pdf \(khnu.km.ua\)](https://www.khnu.km.ua/2021-1-EH-20.pdf)
3. Голубева, Т. В. (2012) Ринок праці в Україні: аналіз перспектив розвитку. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 11. С. 209-211. URL: [file:///C:/Users/User/Downloads/binf_2012_11_53%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/binf_2012_11_53%20(3).pdf)
4. Судаков, М. & Лісогор, Л. (2023) Ринок праці України 2022-2023: стан, тенденції та перспективи: звіт. 167 с. URL: [ebrd_ukraine-lm-1.pdf \(solidarityfund.org.ua\)](https://www.ebrd.org.ukraine-lm-1.pdf)